

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БАСКЕТБОЛУ 3Х3

Антон Мусієнко

здобувач вищої освіти III освітньо-наукового рівня 2 року навчання,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Жанна Цимбалюк

к.фіз.вих., доцент,
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Анотація. Спорт сьогодні став невід'ємною частиною людського життя. Активний розвиток отримують різновиди класичних видів спорту. Баскетбол 3х3 став одним з наймасовіших та популярних різновидів баскетболу та отримав «олімпійський» статус. Це потребує врахування сучасних світових тенденцій розвитку спорту в процесі оптимізації системи управління спортом у нашій країні.

Ключові слова: баскетбол 3х3, спорт, види спорту, тенденції розвитку.

Вступ. На сьогоднішній день спорт є одним з важливих аспектів людського життя. Сучасні тенденції розвитку суспільства впливають на зростання популярності спорту, який став невід'ємною частиною способу життя [4, 9, 13].

За останні роки сучасні командні спортивні ігри перетворюються на потужну спортивну індустрію. Завдяки підвищенню динамізму та видовищності матчів, регулярних телевізійних та Інтернет трансляцій, увазі букмекерських контор однією з тенденцій притаманних спорту XXI століття стає підвищення популярності сучасних командних спортивних ігор та зростання їх масовості [1, 2, 14].

На основі класичних видів спортивних ігор з'являються та розповсюджуються ряд їх різновидів [5]. Такі фактори як: потреба в нових видовищнопривабливих видах змагань, природна і кліматична доступність, рівень спортивних споруд, соціальна доступність, спонсорська привабливість,

конкуренція з традиційно популярними видами спорту, методичне та кадрове забезпечення, міжнародна спортивна співпраця – впливають на успішність становлення нового виду спорту.

Баскетбол 3х3, виникнувши з вуличної гри без правил, сформувався як вид спорту та став популярним майже за кілька десятків років. Раніше вправа баскетбол 3х3 використовувалась як підготовча в перехідному періоді сезону баскетболістів 5х5 [19, 21], а на сьогодні ця спортивна гра вважається однією із наймасовіших та популярних у світі [15]. Її правила отримали міжнародний статус [19, 21]. В цьому виді спорту проводяться змагання міжнародного рівня (Чемпіонати світу, Кубки світу, Міжнародні турніри тощо). При цьому як гравці-любители, так і професіонали (деякі держави прийняли професійний напрямок розвитку цього виду) на сьогодні можуть випробувати себе на змаганнях різного рівня.

Мета дослідження – виявлення світових тенденцій розвитку баскетболу 3х3.

Результати дослідження. На сьогодні чоловічі та жіночі збірні команди Російської Федерації, США, Франції, Китаю, Нідерландів, Японії та Монголії за рейтингом є провідними країнами у розвитку баскетболу 3х3 в світі. Але шляхи розвитку цього виду в країнах різні [11]. Такі країни як США, Нідерланди, Японія, Сербія, Литва залучають у спортивне середовище інвестиції приватного бізнесу [8, 9], що надає можливості стритболістам, які перемогли на змаганнях національного рівня, продовжувати свою підготовку під керівництвом тренерів, тренуватися у складі професійної команди, виступати на комерційних турнірах та стати кандидатами в національну збірну. А ряд країн (Росія, Китай та інші), використовуючи теоретичні моделі, відбирають гравців серед баскетболістів 5х5, а їх підготовку до міжнародних змагань продовжують в тренувальних таборах.

Сьогодні сучасні світові тенденції розвитку спортивних ігор мають вплив на становлення нових видів, але кожен з них має і свої особливості [14, 20, 21].

Так, сучасні процеси розвитку суспільства безперечно мають вплив на розвиток баскетболу 3x3 в світі. Розглянемо деякі з них для вивчення закордонних тенденцій розвитку цього виду, визначення найбільш наближених моделей розвитку до суспільно-економічних показників в Україні та їх адаптації до умов нашої країни.

Однією з головних тенденцій розвитку сучасного суспільства є глобалізація. Цей процес охоплює практично всі сфери суспільної діяльності людства, інтегрує та водночас уніфікує їх. Глобалізація сильно вплинула на спорт [2, 5, 18, 19]. Наприклад, у Чемпіонаті світу 2019 року з баскетболу 3x3 (незважаючи на молодий вік виду) прийняло участь 20 чоловічих та 20 жіночих збірних команд. Онлайн відеотрансляція матчів Чемпіонату була доступна вболівальникам в різних країнах.

Розвиток баскетболу 3x3 в світі схильний майже всім складовим глобалізації спорту вищих досягнень, але в певній мірі. Так, на сьогодні лише планується організація рейтингових ліг світу національного або регіонального рівнів з баскетболу 3x3. Але національні чемпіонати деяких країн проходять на високому ігровому рівні (Сербія, Росія, Словенія). В системі підготовки висококласних гравців ще не застосовується досвід їх підготовки в міжнародних академіях (що, на нашу думку, тимчасове). Міграція спортсменів високої кваліфікації та тренерів не надто поширена та застосовується лише в професійних командах. На даний час інформація про натуралізацію баскетболістів 3x3 має поодинокі випадки (Молодіжна збірна Катару). Інформація про соціалізацію гравців 3x3 обмежена в силу того, що вік гравців ще дозволяє їм приймати активну участь у змаганнях. Деякі з них стають працівниками федерацій та департаментів по розвитку цього виду, та задіяні на рівні місцевого самоврядування.

На ринку спортивного обладнання деякі з фірм зацікавлені виготовленням спеціалізованого спортивного обладнання та одягу для баскетболу 3x3. Так, м'ячем для офіційних змагань з 3x3 FIBA визнало м'яч

фірми Wilson. Ця американська компанія-виробник спортивного інвентарю одна з найстаріших світових брендів (існує понад 90 років) та спеціалізується на виробництві аксесуарів для спортивних ігор. На сьогодні вона широко представила спектр м'ячів для баскетболу 3x3 (Wilson 3x3 mini № 3, Wilson 3x3 Junior № 5, Wilson 3x3 Original № 7). Та особливі вимоги висуваються до кортів для вуличного баскетболу (особливо змагань міжнародного рівня). Непорушною метою FIBA є просування баскетболу у всьому світі за рахунок популяризації баскетболу 3x3. При цьому цей вид планується пропагувати як вуличний вид спорту (без можливості переходу до залових змагань). Так ряд компаній досягли успіху у виробництві високоякісного покриття для баскетбольних майданчиків 3x3 («Bergo Flooring AB» (Швеція), «ENLIO» (Китай)).

Враховуючи високу загальну інформатизацію суспільства, популярність різновидів та вправ зі стритболу серед учнівської молоді («21», «33», «Мінус п'ять» та інші), збільшення кількості відкритих майданчиків для баскетболу, за останні роки простежується тенденція зростання популярності самостійних занять підлітками та поступове збільшення кількості команд-учасників турнірів місцевого рівня [22, 23]. Чисельність спортсменів, які займаються в секціях з баскетболу, за останні роки поступово збільшується [7, 21, 23]. У великих містах починають працювати секції, які фінансуються за рахунок приватних інвестицій (спонсори, батьки тощо) [10, 12].

Запущено механізм проведення дитячих, юнацьких, молодіжних змагань і національних першостей з виду спорту [1, 23]. Ряд змагань фінансуються політичними організаціями для пропаганди здорового способу життя.

Протягом останніх десятиліть відбулися різка комерціалізація спорту вищих досягнень [4], що вплинуло на професіоналізацію діяльності спортсменів. Особливістю економіки спорту в сучасних умовах є прагнення до вилучення якомога більшого прибутку від змагань і спортивної діяльності. Спортсмени розглядаються в якості «товару», а проведення змагань стає

джерелом істотних прибутків [9]. Ряд дослідників вказують на протиріччя між цими процесами та олімпійським рухом, але вважають їх неминучими в сучасному світі [3, 18].

Баскетбол 3x3 в світі розвивається як професійно-комерційний вид спорту, що має на меті отримання фінансового прибутку. Так ряд міжнародних змагань професійного рівня (особливо в Лігах PRO 3x3) має кошторис на проведення в межах десятків та сотень тисяч доларів. Існує кваліфікація змагань, схвалена ФІБА 3x3, яка складає взаємопов'язану піраміду змагань.

Аналізуючи рейтинг найкращих гравців світу можна зробити висновок, що це спеціалізовані атлети 3x3. Вони зробили професійну кар'єру завдяки призовим грошам у змаганнях світових турів, кваліфікаційних турнірів та регіональних ліг.

Наприклад, на сьогодні загальний призовий фонд професійного сезону складає 2 000 000 доларів США. Теоретично один гравець має змогу заробити за сезон 845 000 доларів США, якщо його команда виграє усі змагання. Рекордним заробітком став дохід команди Нові-Сада (Сербія) в розмірі 1 000 000 доларів США в сезоні 2018 року.

Висновки. Інтенсивний розвиток баскетболу 3x3 в спортивно-комерційному напрямку, його модифікація внаслідок світових процесів глобалізації, професіоналізації та комерціалізації вимагають вивчення світових тенденцій реорганізації національних організаційно-управлінських систем та їх адаптації до процесу оптимізації системи управління спортом у нашій країні.

Перспективу подальших досліджень автори передбачають у визначенні особливостей у підготовці баскетболістів 3x3 для виступу на міжнародних змаганнях.

Література

1. Андрианова Р. И., Чичерин В. П., Леньшина М. В., Федосеев Д. В. Современные тенденции скаутинга в игровых видах спорта (на примере

баскетбола). *Ученые записки университета им. П.Ф. Лесгафта*, 2019. 111 (177), С. 17-21.

2. Безмилов М., Шинкарук О. Тенденції та актуальні проблеми підготовки баскетболістів високого класу в сучасних умовах глобалізації та популяризації баскетболу. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації: збірник наукових праць*. Вінниця, 2020. Вип. 9 (28). С. 112-131.

3. Богданова М. А. *Спорт в современном обществе: антропокультурное измерение и перспективы гуманизации*: дисертація на на соискание ученой степени доктора философских наук. Волгоград, 2015. 316 с.

4. Борисова О. Професійний спорт: перспективи розвитку в Україні (на матеріалі тенісу). *Слобожанський науково-спортивний вісник*. Харків, 2013. 1, С. 29-34.

5. Борисова О. В., Сушко Р.О. *Розвиток спортивних ігор в умовах глобалізації спорту: методичні рекомендації*. Київ : Науковий світ, 2016. 36 с.

6. Зарубина М. С. Специфические особенности баскетбола 3х3. *Физическое воспитание и детско-юношеский спорт*. Москва, 2019. 2, С. 45-48.

7. Киров Д. Проучване на мнението на спортуващите «Баскетбол 3х3». *Педагогически алманах*. Frankfurt am Main. Germany, 2018. 2, С. 189-195.

8. Колесникова Е.А. Современное состояние и перспективы развития баскетбола 3х3. *Физическая культура и спорт. Олимпийское образование*. Краснодар, 2019. С. 65-67.

9. Кочубей Р. В. Организационно-экономические проблемы трансформации спортивной отрасли Украины. *Механізм регулювання економіки*. Суми, 2016. 3. С. 78-87.

10. Мічуда Ю. П. *Сфера фізичної культури і спорту в умовах ринку. Закономірності функціонування та розвитку*. Київ, Олімп. література, 2007. 216 с.

11. Мусієко А. В., Цимбалюк Ж. О. Світові тенденції розвитку баскетболу 3х3 в світі в сучасних умовах міжнародного спортивного руху.

Наука та освіта в дослідженнях молодих учених: збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченій Дню науки. Харків : ХНПУ, 2021. С. 91-93.

12. Слуцкин И. М. Спортивное спонсорство как эффективный инструмент интегрированных маркетинговых коммуникаций. *Проблемы современной экономики.* 2012. 3 (43).С. 193-195.

13. Сутула В., Булгаков О., Дейнеко А., Луценко Л. Основні тенденції та суперечності в розвитку сучасного спорту. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: збірник наукових праць.* Луцьк. 2016. 3 (35). С. 26-32.

14. Сушко Р. О. *Розвиток спортивних ігор в умовах глобалізації (на матеріалі баскетболу).* Київ : Центр учбової літератури, 2017. 360 с.

15. Сушко Р. Влияние процессов глобализации на развитие спортивных игр. *Наука в олимпийском спорте.* Київ, 2018. 4. С. 39-45.

16. Сушко Р., Дорошенко Е. Глобалізація в сучасному світі та її вплив на спорт вищих досягнень. *Спортивний вісник Придніпров'я.* Дніпро, 2016. 2. С. 140-146.

17. Швецова Т. В. Стритбол: история и перспективы развития. *В мире научных открытий.* 2014. 11 (59), С. 4417-4426.

18. Bilyogur V. Y. Formation and development of the paradigm of the philosophy of sport in the conditions of globalization. *Humanitarnyy visnyk ZDIA.* 2015. 60, P. 78-89.

19. Chung J., Hwang S., Won D. Globalization, media imperialism and south Korean sport. *International journal of the history of sport.* 2015. 32 (3). P. 494-498.

20. Luo L., Dai Y., Huang F. Globalization and the rise of the Chinese basketball market. *History of sport,* 2015. 32. 10. P. 1321-1335.

21. Montgomery P. G., Maloney B. D. 3×3 Basketball: Performance Characteristics and Changes During Elite Tournament Competition. *International Journal of Sports Physiology and Performance*. 2018. 13 (9). P. 1169-1174.
22. Popeska B., Ristova C., Dimitrov N., Barbareev K. Activity of students on weekly level-conditions and perspectives in the Republic of Macedonia with possibilities to promote sport tourism at university level. *Съвременни тенденции на физическото възпитание и спорта: Международната научна конференция*. София, Университетско издателство «Св. Климент Охридски», 2018. P. 190-199.
23. Timoshina I. N., Makarova E. V., Shvetsova T. V. Mass streetball training and education process technology. *Theory and Practice of Physical Culture*. 2016. 7. P. 15-19.